

30.8.2018

Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Yleisesti

Helsingin yliopiston ylioppilaskunta (HYY) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta (OKM033:00/2018).

Katsomme esityksen tavoitteet; korkeakoulututkinnon suorittavien osuuden kasvattamisen ja työvoiman elinikäisen oppimisen edistämisen tärkeiksi. Suomalainen yhteiskunta menestyy panostamalla osaamiseen. Sitä tarvitaan niin ilmastonmuutoksen torjumiseen, kulttuurien välisen ymmärryksen kasvattamiseen kuin tasa-arvoisen yhteiskunnan rakentamiseen.

Suomen osaamis- ja koulutustason nostaminen vaatii tuekseen myös resursseja. Yliopistojen perusrahoitus on kuitenkin vähentynyt 2010-luvulla merkittävästi. Helsingin yliopisto on joutunut irtisanomaan lähes 400 henkilöä ja vähentämään käytössä olevia tiloja. Henkilötyövuosien ja tilojen vähennykset ovat pois myös elinikäiseltä oppimiselta. Paras tapa edistää elinikäistä oppimista olisikin turvata tutkimus- ja koulutustoiminnan perusedellytykset.

HYYn huomiot lakiluonnokseen

7 § Tutkinnot ja muu koulutus sekä tutkintorakenne

Pidämme kannatettavana ratkaisuja, jotka tarjoavat korkeakoulututkinnon jo suorittaneille houkuttelevia mahdollisuuksia päivittää osaamista muulla tavoin kuin tutkinto-opiskelijaksi yhteishaussa hakeutumalla. Tutkinnon osien eli moduulien nykyistä joustavampi suorittamismahdollisuus antaisi tähän hyvät puitteet. Avoimessa korkeakoulutuksessa tutkinnon osia on mahdollista suorittaa, mutta kuten esityksessä todetaan, painottuu avoimen tarjonta tutkintokoulutuksen alkuvaiheen opintoihin.

Täydennyskoulutus on yksi tärkeä aikuiskoulutuksen muoto, jonka kysyntä on kuitenkin laskenut voimakkaasti. Pidämme kyseenalaisena sitä, että syynä tähän olisi lain tulkinnasta johtuva epäselvyys siitä, voiko myös tutkinnon osia tarjota täydennyskoulutuksena. Siksi näemme tarpeellisena, että myös tutkinnon loppuvaiheen osia voi suorittaa tulevaisuudessa avoimessa yliopistossa, jonka koulutustarjonnan kysyntä on 2010-luvulla kasvanut. Kustannusten puolesta avoin yliopisto on täydennyskoulutusta paremmin saavutettavissa erilaisille yksilöille ja työnantajille, maksukykyyn katsomatta.

Mikäli tutkinnon osista koostuvaa koulutusta tarjottaisiin lakiesityksen voimaantumisen myötä entistä enemmän sekä avoimessa yliopistossa että täydennyskoulutuksessa, jää kysymykseksi, miksi koulutuksen kustantaja valitsisi kahdesta vaihtoehdosta kalliimman täydennyskoulutuksen. Helsingin yliopisto on korostanut tieteen ja koulutuksen avoimuuden ja saavutettavuuden parantamisen merkitystä. Tästäkin syystä näemme, että on viisaampaa tarjota tutkintojen osia avoimen yliopiston opetuksena kuin täydennyskoulutuksena.

Täydennyskoulutautujien määrän lisääntyessä myös korkeakoulujen opiskelijamäärät kasvavat, minkä tulee näkyä myös korkeakoulujen rahoituksessa. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut tarvitsevat resursseja paitsi opetuksen järjestämiseen, myös esimerkiksi koulutusten markkinointiin ja opiskelun tukipalveluihin. Kasvava opiskelijajoukko tarkoittaa myös kasvavaa tarvetta opetustiloille, jotka turvataan korkeakouluille vain riittävällä perusrahoituksella.

9 § Tilauskoulutus

Suhtaudumme kriittisesti ETA-maiden kansalaisten osallistumiseen tutkintoon johtavaan tilauskoulutukseen, koska korkeakouluihin tulisi lähtökohtaisesti päästä sisään pätevyydellä maksukyvyyn sijaan. Nykymuodossaan hallituksen esitys sisältää myös sellaisia puutteita ja riskejä, jotka tulisi korjata ennen kuin esitys voi mennä läpi.

Ensinnäkin näemme kyseenalaisena sen, kuinka käytännössä voitaisiin turvata, ettei tilauskoulutusta järjestettäisi opiskelijavalinnan kiertämisen tarkoituksessa. Korkeakouluilta asian varmistaminen vaatisi paljon hallinnollista työtä ja valmiutta vastata opiskelijavalintojen oikaisuvaatimuksiin. Opiskelijavalinnan kiertoyritysten estämiseksi on tärkeää, että tilauskoulutusta voisi järjestää vain maisteritason ohjelmiin. Samalla voitaisiin varmistua tilauskoulutuksen kautta opiskelemaan tulevien kyvykkyydestä korkeakouluopintoihin. Opiskelijavalinnan kiertoyritysten estämiseksi on niin ikään välttämätöntä, että yritykset ovat sanktioituja.

Toiseksi meille jäi epäselväksi lakimuutoksen tarve. Esityksessä sanotaan kyllä, että elinkeinoelämältä saadun palautteen ja kuntasektorilta tulevien tiedustelujen perusteella “näyttäisi siltä, että työnantajilla on tarvetta täydennyskoulutuksen lisäksi myös korkeakoulututkintoon johtavalle koulutukselle.” Lakimuutokset ovat korkeakoulupoliittisina toimenpiteinä kuitenkin niin järeitä, että niitä taustoittamaan olisi hyvä saada hallituksen esityksiin selviä ja mitattuja perusteita. On kyseenalaista, kuinka monella työnantajalla edes on taloudellisia edellytyksiä järjestää tilauskoulutusta työntekijöilleen.

Varsinaisen opetuksen organisoimisen lisäksi laadukkaan ja taloudellisesti tuottavan tilauskoulutuksen järjestäminen vaatii korkeakouluilta resursseja myös koulutusten markkinointiin ja työelämäverkostojen luomiseen ja ylläpitämiseen. Siksi on hankala kuvitella, että esityksessä esitetty tilauskoulutuksen hinta olisi todellisuudessa riittävä kattamaan tilauskoulutuksen järjestämisestä kertyviä kustannuksia. Kiitämme kuitenkin esityksen lähtökohtaa siitä, että mikäli tilauskoulutuksen tuottaminen ETA-maiden kansalaisille mahdollistetaan korkeakouluille, tulee siitä periä maksua, joka kattaa vähintään

koulutuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset. Tilauskoulutustoiminta ei saa missään tilanteessa vaarantaa korkeakoulujen perustehtävien hoitamista.

Niin ikään kiitämme esityksen premissiä siitä, ettei tilauskoulutuksen maksua perittäisi ETA-maiden kansalaisilta vaan työnantajilta. Koska työntekijöiden kouluttaminen on työnantajalle suuri kustannuserä, tulisi etsiä keinoja siihen, miten myös pienemmille työnantajille luotaisiin mahdollisuuksia kouluttaa työntekijöitään. Tilauskoulutuksen mahdollinen painottuminen pk-yrityksiä suuremmille yrityksille ei saa vääristää kilpailua merkittävästi.

Mikäli tutkintoon johtava tilauskoulutus ETA-maiden kansalaisille mahdollistuu, tulee huomiota kiinnittää yhteneväisiin arviointikriteereihin. Niiden tulee olla kaikille opiskelijoille samat, osallistuu opiskelija maksuttomaan koulutukseen tai tilauskoulutukseen. Ehdottoman tärkeää on varmistaa myös se, ettei koulutuksen tilaaja pääse vaikuttamaan koulutuksen sisältöön liiaksi tai määrittelemään pitkällä aikavälillä sitä, mitä tutkintoja korkeakoulu myöntää tai mitä aloja se opettaa. Yliopistot kehittävät yhteiskuntaa parhaiten niiden omista lähtökohdista käsin ja tarjoamalla aina jotain uutta ja yllättävää, eivät vastaamalla ympäriltä tulevaan sen hetkiseen kysyntään.

36 § Opiskelijavalinta

Mikäli erillisvalinta on korkeakouluille täydennyshakua hallinnollisesti kevyempi tapa valita opiskelijat, kannatamme ehdotettua lakimuutosta. Huolenamme on kuitenkin, että erillisvalinta voi olla täydennyshakua läpinäkyvämpi valintamenettely yhteishaussa jääneiden opiskelupaikkojen täyttämiseen. Kun päätöksiä opiskelijavalinnoista tehdään hakemuskohtaisesti eikä pääsykoe- tai todistusvalintapisteiden perusteella, voi hakuun osallistuvien ja valitsematta jääneiden tekemien oikaisuvaatimusten määrä kasvaa.

40 § Alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen tavoitteelliset suorittamisajat

Koulutuksen laadun vahvistaminen korkeakoulujen kansainvälisen koulutus- ja tutkimusyhteistyön kautta on kannatettava tavoite, mutta suoritusajaltaan lyhyemmät maisteritutkinnot eivät ole siihen oikea väline.

Yliopistojen vieraskielisen tai muutoin kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavien ylempien korkeakoulututkintojen tavoitteellisen suorittamisajan tulee jatkossakin olla kaksi lukuvuotta. Mikäli alle 120 opintopisteen laajuisia tutkintoja olisi tarjolla, heikennettäisiin kansainvälisten osaajien työllistymismahdollisuuksia Suomessa. Työnantajille kahden vuoden eli 120 opintopisteen laajuinen maisterintutkinto on tuttu, ja siksi suppeamman tutkinnon suorittaneet jäävät työhaussa toiseksi suhteessa tunnistettavan pituisen tutkinnon suorittaneisiin. Työhaun lisäksi lyhyempi maisteritutkinto voisi hankaloittaa opiskelijan hakeutumista jatko-opintoihin. Siksi kansainvälisten tutkintojen tulee olla suomalaisiin rinnastettavia, ja saman tutkintonimikkeen alla tulee olla sama määrä osaamista.

Helsingissä 30.8.2018

HELSINGIN YLIOPISTON YLIOPPILASKUNTA

Lauri Linna
Hallituksen puheenjohtaja

Aaro Riitakorpi
Pääsihteeri